

Kolozsvári rom. kath. főgimnázium, május 14. A működés bezárása nagyszabású hangversenytörténet. Horváth Emil báró ifj. elnök búcsúbeszédet tartott. Lengyel Boldizsár VIII. o. t. «A kovácsok sztrájkja»-t (Coppée) szavaltta, Gaal László VIII. o. t. «Petőfi a Hortobágyon» melodramát adta elő. Az énekszámok közül nagy tetszést aratott a vegyeskartól előadott «Werner búcsúdala» a «Säkkingeni trombitás»-ból. — Debreczeni ref. főgimnázium, május 14. A titkár jelentéséből kiderült, hogy a lefolyt év kiemelkedik az utóbbi évek közül. Sok sikerült szavaltat hangzott el, az írásművek közül pedig 7 került emlékkönyvbe. A pályázatok eredménye a következő lett: az esztétikai pályadíj felét Szabó S. VIII. o. tan., a történelmi kérdés pályadíját Végh József VIII. o. tan., a fizikai pályadíjat Dienes Pál VII. o. tan., a latin műfordítás díját Gulyás József VI. o. t., a német műfordítás díját és az elbeszélés jutalmának felét Oláh G. VII. o. t., a költemény díját Rácz L. VIII. o. t., a művészeti pályadíjat Zalai B. VII. o. tan. nyerte meg. Ezután Birta István elnök tisztársai nevében is beadta lemondását. Végül megválasztották a szüneti fentartóbizottságot.

FEJTÖRŐ.

Rovatvezető: Oszisár József.

Számtani kérdés:

Egy kertésznek 1000-nél kevesebb gyümölcsfája van. Ha egy-egy sorba 37 fát ültet, 8 darab marad elültetlenül; ha egy-egy sorba 43 fát ültet, 11 darab marad hátra. Hány darab fája van a kertésznek?

Történelmi kérdés:

Mi a neve azon városnak Lengyelországban a Bug mellett, a hol Kosciuszko 1792 július 17-ikén legyőzte az oroszokat?

Képrejtvény.



Megfejtési határidő 1899. június 1.

A 20. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Történelmi kérdés: Codrus (gör. Kodros). Természetráji kérdés: Fehér golya (ciconia alba). Képrejtvény: Egy gondolat bánt engemet.

Hehyesen fejtették meg: Simkó Lajos, Roszkof Béla, Wágner László, Szabó Ferencz, Goldmann Arthur, Ács Nagy István, Kerékgyártó György, La Borda Jenő, Haas Imre, Gyárfás Gyula, Osztróvszky József és Antal, Vissi Ferencz, Banny Teophil, A kismartoni állami polgáriskola önképzőköre, Philipp Ernő, Szécskay Dezső, Weisz Hugó, Pláger Leó, Hübner János, Horváth Dezső, Tóth Elek, Antony Gyula, Borosnyay L. Oszkár, Tompos Endre, Lechner Gedeon, Puskás Endre, Jakabffy Tibor, Lítsek Zoltán, Iszkulyev Kristóf, Grünfeld Ferencz, Vadas Zoltán, Krausz László, Deutschländer Samu, Kehl József, Hiller Jenő, Jurenák Géza, Géczy Géza, Steiner Izidor, Tájber Oszkár, Zimmermann testvérek, Szabó Lajos, Valentényi Gáspár, Schwarz Gábor, Molnár Béla, Várdai István, Techet Károly, Jankó Béla, ifj. Izsák Gyula, Strasser József, Glasner Győző, Bauer József, Joannovits György, Zomody József, Manchs Elemér, Miróczky Árpád, Niegreis János, Elemér Elek és

József, Tille Gyula, Harcsa János, Herresbacher Dénes, Lator László, Wanka Károly, Katscher Sándor, Weiner Hugó, Kelemen Imre, Fejes István, Somogyi Gyula, Buzáth Jenő, Róth Miklós, Nagy Károly, Ditrői Puskás Jenő, Bohrandt Lajos, Tolly Elemér, ifj. Bujdosó József, Freyler József, Schirhel Zoltán, Kokics Mihály, Czirbusz József, Reichenfeld Rezső, Gombos Bertalan, Worlicsek Frigyes, Dragovits István, Maldonyi János, Kunetz Béla, Krafka Boriska, Marx Miksa, Biró Endre, Laban Antal, Krausz Nándor, Kozsereán Gergely, Pártos Viktor, Gulovics Andor, Jakabb Gyula, Labancz László, Wirtschafter Béla, Polnitzky Leo, Demjen Endre, Péter Rezső, Tóth Albert, Szeremley Császár Loránd, Fisch Sándor, Biss Jakab, Lédeczy Sándor, Horváth Géza, Koszorús Kálmán, Steinschneider E., Grossmann Oszkár, Bogdán Ernő, Ember István, Laufer Rezső és Ödön, Csáthy Dezső, Tenner Pál, Polgár Péter, Glósz Ödön, Demel K., Windt Lajos, Vadas Zoltán, Rácz Sándor, Markó Árpád, Laczkó Géza.

A kitézött könyvjutalmat, «Serpa Pinto utazását Afrikán keresztül» (átdolgozta dr. Brózik Kornél) Jakabffy Tibor gimn. V. o. t. Kupán nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

K. P. Köszönjük. Mit csinál a zeneszerzés? — W. Ö. «Emlékezés a múlt idők után! Mily kellemest hoztak eszembe tük! Hej, ha a múltba visszanezél most, megörve látom lelkeim vágyait.» A becsületes ti névmas nem érdemli meg, hogy ily silány rím kedvéért tikká tollasítsák. — U. P. Az öreg Welden tábornok nagy sokkal emberesebb volt Henczinél és bizonyos humorral is járt el. Az ostrom előtt egy óriási löporos szekrényt helyeztetett a lánczúd közepére, hogy a pestieket megijeszse; de a szekrény — üres volt. — Joannovits György temesvári főgimn. tanuló levelezésbe szeretne lépni egy nagy-károlyi középiskolai diákkal. — Zs. L. Bpest. Találós kérdései túlságosan könnyűek. — B. D. Losonc. A kért szám nem kapható. — Érdeklődő. Mintarajziskola és egyetemi szaktárgyak hallgatása. — Déchy Iván. Odessza. Május vége már itt van és miután ön Budapestre érkezik, a könyvnek orosz földre elküldése fölöslegesnek látszik. Látogasson meg bennünket a szerkesztőségben, örömmel látjuk és egyuttal a könyvet is megkapja. Rajta leszünk, hogy még magyar előadásokat hallgathasson. — B. P. Szeged. Versei méltónak mutatkoztak arra, hogy vadonatúj papirkosarunkat avassuk föl velük. — D. G. Nagyszében. Intézkedtünk, hogy jutalomkönyvet kapjon. — Singer Gyula, Körnözbánya. Türelmetlensége rózsát termelt. A Mózés-szobor-ról való megjegyzései a múlt számban világot láttak. — D. K. Budapest. Ön így folyamodik az Uristenhez:

Oh, csak azt az egyet enged meg,
Nem ágyban, párnák közt,
Hanem a harez mezején halni meg.

Ön és — Petőfi! — B. S. Budapest. Az a kívánsága, hogy a lapban külön rovatot nyissunk, melyben latin regényeket közölnénk, kissé bizarr. Azt a vezérelvet, hogy a «T. L.»-ban a hasznos a kellemessel egyesüljön, más utakon is el tudjuk érni.

MAGYAR ÍRÁSBELI FELADATOK.

Összeállította
Dr. RUPP KORNÉL,
főgymn. tanár.

Több mint ezer magyar feladatot tartalmaz
vázlatokban s kidolgozva.

Ára a 400 oldalra terjedő szép kiállítású munkának
2 forint.

Megrendelhető a Tanulók Lapja kiadóhivatalában.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	SZERKESZTI	FŐMUNKATÁRS:	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 1 frt 20 kr.	Dr. RUPP KORNÉL	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre ... 2 frt 40 kr.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.		IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre ... 4 frt 80 kr.	Megjelenik minden vasárnap.		Kéziratokat nem adunk vissza.

PERCZEL MÓR.

1811—1899.

Két nappal Budavár ostromának félszázados fordulója után a szabadságharcz dicső tábornokai-

nak egyike, Perczel Mór, örök álomra hűnyta le szemét. A nagy idők legérdemesebb hőseinek egyike volt; nem volt képzett katona és mégis, a 48—49-es tábornokok közül alig vívott és nyert valaki több esatát, mint ő. Úgyszólván a semmi-ből teremtett két hadsereget; a «Zrinyi-csapatot» 1848 őszén és egy másikat 1849 tavaszán az orosz invázió ellen. Tüzes, fürgeteges természetű, hatalmas becsvágyú ember volt, alkalmazkodni nem szeretett és nem tudott; de viszont a szíveökeréig magyar, a ki élt-halt a hazáért. «Még a naptól is zokon veszi, hogy felhőkbe és nem magyar attilába burkolózik», mondta rá valaki.

1811-ben született Bonyhádön, előkelő nemesi familiából. Gyermekkori nevelője Vörösmarty Mihály volt. «Elmondhatom, hogy testi-

leg és lelkileg tisztább és hibátlanabb ember nem volt nála soha — írja róla memoárjaiban. A mi nemes érzéseket, fogékonytágot a jó és szép iránt, s kivált hazaszeretetet és szabadelvű hajlamokat belénk a természet ültetett, azokat ő gondosan fej-



PERCZEL MÓR.

tette, emelte és erősítette.» Vörösmarty kezei alól a hadsereghez került. Lángoló szabadságszeretete és gyűlölete a zsarnokság ellen már akkor is megnyilatkozott; 1830-ban, a lengyel forradalom idején 200 tüzér-hadapród társával összeesküvést szervezett, hogy az üldözött lengyeleknek segítségére sietnek! Az összeesküvést fölfedezték és a 19 éves ifjú nehezen került ki a halálbüntetést.

1848-ban mint tolnamegyei követ vett részt az országgyűlésen, mikor pedig az önvédelmi küzdelem kitört, az elsők közt termett a harcmezőn. Megalapította a «Zrínyi» önkéntes csapatot és hozzájárult az ozorai fényes diadalhoz, hol Roth és Philippovics horvát hadai lerakták a magyarok előtt a fegyvert.

Összesen 21 csatában vett részt, mint parancsnok és mindössze hármat vesztett el. A legsúlyosabb ezek közt a moóri vereség, 1848 december 30-án, hol Jellasics és Ottinger az ő vezetése alatt álló betedfélezernyi magyar hadat teljesen széjjelszörták. A csorbát azonban hamar kiköszörülte; 1849 január 21-ikén Ottinger osztrák tábornokot Szolnoknál megverte.

Legőnyesebb fegyvertényeit 1849 márczius és április havában hajtotta végre a Bácskában, melyet akkortájt a szerbek tartottak elfoglalva. Perezel első renden Péterváradot mentette fel az ostrom alól, azután Szőregnél, Verbásznál, Kulánál verte a szerbséget, mint a polyvát. A szerbek most Szent-Tamásnál sánczolták el magukat és makacsul védekeztek; Perekel végre szurony-rohamot parancsolt és irtózatos öldökléssel vette be a sánczokat. 5000 szerb esett el a rémes tusában. «Szent-Tamás volt. Nincs többé!» jelentette Perekel a kormánynak.

Mikor elkövetkezett az orosz invázió, Perekel törhetetlen erélyvel szervezett hadsereget. Az oroszok túlnyomó hatalmával szemben azonban ő sem birt megállani; Tolsztoj gróf tábornoktól július 20-ikán Turánál vereséget szenvedett.

A temesvári esata után Törökországba menekült; 1851-ben Angliába ment, később Yersey szigetére költözött és csak 1867-ben jött haza Magyarországra. Az emigráció törekvéseivel nem értett egyet; nem tudta Kossuthnak megbocsátani, hogy 1849-ben az ő mellőzésével Görgeit nevezte ki fővezérnek.

Perekel Mór halálával a szabadságharcnak most már csak két tábornoka él: Görgei Arthur és az öreg Czecz János (Délamerikában.) Haj, egyre halnak az öreg hősök és nemsokára legenda válik a nagy időkből...

KENYÉR ÉS BECSÜLET.

Regény az ifjúság számára. 6

Irtá Gaal Mózes. Illusztrálta Neogrády Antal.

VIII. FEJEZET.

A kornóczyi doktor apai tanácsai.

A kornóczyi doktor megérte azt, hogy a fiát így mutathatta be a kaszinóban:

— Janesi fiam, a ki Enyeden maturált.

Az érettségi bizonyítványt két hónap alatt egészen elnyütte, folyton az oldalzsebében hordotta, s boldognak-boldogtalannak megmutogatta.

— Csupa «præstantes!...» Lesz is belőle különb doktor, mint az apja.

Ezzel ugyan nem mondott sokat a kornóczyi doktor, de azért két hónap alatt elmondotta vagy kétszázszor, s annyiban változtatott rajta, hogy utóbb már egyetemi tanárságot is emlegetett.

Együttal valami nagyon életrevaló ötlete támadt, mely lényegében oda lyukadt ki, hogy a regále-bérlőtől, a kinek mult télen az anyósát ragadta ki a halál torkából egy kellő időben és ügyesen alkalmazott érvágással s öt darab eleven pióczának applikálásával — nos, hát ettől a regále-bérlőtől ötszáz pengő forintot akart kölcsön felvenni, melyet majd Janesi fog kamataival együtt visszafizetni — tíz esztendő múlva, mikor már Pesten vagy Kolozsvárt egyetemi tanár lesz.

Ez a fontos pénzügyi művelet két szempontból volt fontos a doktorra nézve: először Janesinak akart belőle háromszáz forintot adni, másodsor kétszáz forintra neki volt szüksége, hogy három ötven forintos adós-levelet kiváltsa, melyek miatt be akarták minden nap perelni.

— Mit szólasz az ötlethez, János? — kérde egy este, a mint az udvaron az eperfa alatt üldögélt, s fia jövőjén tünődött. — Nem volna rossz most egy kis pénzmagra tenni szert. Pesten nem járhatasz úgy, mint Enyeden. A professzorok is más szemmel néznek reád, no meg a medikusok is —

— Hagyja el, édes apám, ne csináljon miattam adósságot. Én Pestre tanulni megyek, nem a ruhámat mutogatni.

— Jól van, jól, fiam, de a mi tisztesség, az tisztesség. Én is voltam fiatal, tudom, mi a városi élet. Ötszáz forinttal több vagy kevesebb, az már nem határoz. Lánzosadta, ha megkérdezik a professzoraid, hogy mi az apád, s aztán látják az ordináré ruhát rajtad, nagy szégyen volna az nekem —

— Ne bántsza ez édes apámat; attól se féljen, hogy én majd Pesten lerongyosodom. A mi pénzem most van, az nekem elég lesz egy esztendőre.

— Elég... elég! Rongyos százötven forint tíz hónapra! Hm, hát mesterlegény vagy te? ... Egy boltoslegénynek négyszer annyi kell, te pedig medikus leszel. Muszáj egy kis pénzt csinálnom.

— Csináljon édes apám, a mit akar, csak adósságot ne az én felsegítesemre.

— Igazad van, fiam, de még sincs igazad! Teringtet, más haszon-talan jurista ezer pengőjébe kerül az apjának, te pedig egy krajezárbá se akarsz kerülni nekem. Már az nem járja!

Az apa szörnyűségesen méltatlankodott azon, hogy az ő leendő medikus fia az apai áldáson kívül egyebet nem akar magával vinni Pestre.

Majd túljár az eszén, megmutatja ő, hogy mennyire szereti. Enyeden is a rektor-professzor volt Janesinak a legnagyobbjóaká-

rója, azt pedig ő szerezte meg egy barátságos levéllel. Nosza leült az öreg az ő régi kopott asztalához, melyet még a körjegyző is kiselejtezett volna az irodájából, s fogalmazott egy árkus papirosra terjedő kérést. Egész élete történetét elmondta benne, s lemásolta fiának az érettségi bizonyítványát, s hathatós pártfogást esdekelt a számára a — «czímzett» nagyságos vagy méltóságos uraknál.

Ezt a rengeteg hosszú levelet lemásolta tíz

példányban. Két heti munkájába került, de nem sajnálta sem az időt sem a fáradságot: az ő nagyreményű Janesi fia érdekében történt. Aztán a «Regelő bácsi» naptárából az egyetemi rektorhoz, s a nevezetesebb professzorokhoz intézve meg-czimezte.

— No fiam, mondá, mikor a tizediket is a saját gyártmányú borítékba bepakolgatta, s le-

pecsélte, — no fiam, ezeket a horgokat vesd ki, s ha Isten megsegít, valamelyiken fennakad a hal; az sem baj, ha mindeniken fennakad.

— Miféle levelek ezek, édes apám? — kérde Janesi.

— Fontosak, ezek határoznak jövő sorsod felett. Az ország leghíresebb doktor-kapacitásaihoz irtam. Te, fiam, elmegy mindenikhez, s átadod nekik sorjában... Remélem, nem veszt ki belőlük a kollégiálitás.

— Ismeri őket, édes apám?

— Nem csak én, az egész ország ismeri őket. Nyugodt lélekkel átadhatod nekik; ez nem koldulás, ez csak méltányos-

ság. Azt akarom, hogy téged észre vegyenek, a többi magától jön. Hej, fiam, ha én a mostani eszemmel kerültem volna ki az életbe, nem Kornóczon penészedtem volna meg húsz krajezáros honoráriumok mellett. Te légy okosabb apádnál.

Janesi nem akarta megszorítani a jó apát. Elrakosgatta a «levéltár» s azt mondta, hogy majd hasznát veszi a leveleknek. (Nyilván arra gondolt, hogy télen befűt vele, ha ugyan lesz kályha a szobájában, továbbá lesz fája és szene.)



MIFÉLE LEVELEK EZEK, ÉDES APÁM?

A kornóczyi doktor egyébként számos jó tanácsot is adott Pestre készülő fiának, melyek szembetűnően tanuskodnak arról, hogy igen jó ember volt, de arról is, hogy Kornóczy vidékéről huszonöt esztendő óta ki sem mozdult.

— Jancsi, ha csak módját ejted, vegyülj az emberek közé. A társaságot kerülő doktor hiába akasztja ki a tábláját a kapura, senki sem keresi fel.

— A szereplés föltétlenül szükséges. Előbb az egyetemi körben, később a bálókban. Nekem nagy káromra volt az, hogy táncolni nem tanítottak meg. A legtöbbre azok a kollégáim vitték, a kik három receptnél többet nem ismertek, de végig táncoltatták a város összes asszonyait és leányait.

— Járj mindig elegánsan, fiam. Azért kell neked új ruhát csináltatnod, mihelyt felérkezel. A szép ruha ajánlatossá teszi a doktort, s ha előkelő a beszéde, a kezeltartása: mindjárt megszorodik betegjeinek a száma.

— Jó, ha nagy házban, s főleg az első emeleten lakol, hogy mindjárt megtaláljanak, ha doktorra van szükség —

Tovább nem mondhatta, mert Jancsi nevetett, egész szívéből nevetett.

— Ne haragudjék, édes apám, de ezeket a tanácsokat még nem követhetem. Előbb sok-sok pénzt kell szereznem, másodszer a diplomára is szükségem volna, harmadszor pedig ahhoz nekem más arcz, más kéz, más láb, más szív, más fej — szóval annyi mindenféle «más» kellene, hogy végre az a «más» nem volna az én képmásom.

Az apa tüzeskedett, hogy de bizony lehetséges az. Minden attól függ, hogy miképpen kezd meg az első évet. Ismét oda lyukadt ki, hogy legalább ezer (most már nem is ötszáz) forintra volna szükség, a többi megjönne magától.

— És én ha lopom is, de előteremttem neked azt a pénzt! . . . Ezer forint! Hát pénz az, mikor valaki tíz év múlva egy hónap alatt megszerez ezer forintot! Potomság, fiam, mondom neked, hogy potomság!

Erre aztán a fiú mondotta el, hogy mit akar csinálni, hogy akar boldogulni. Nagyon bele melegedett, s minél többet mondott, az apa annál szaporábban szippantotta a kopott-vedlett pipaszár szopókáját, mindinkább kiderült nagy, vörös homloka, s egyszer csak két nagy könyesepp lopózott a szempillájára, lejjebb csúszott összes bajuszára, a pipáját oda támasztotta a fal mellé, a fia nagy bozontos fejét a két tenyere közé fogta és megsókolta homlokát:

— És még én merek neked tanácsot adni, fiam! . . . Én . . . én! neked! . . . Te, hanem a levelek mégis jók lesznek, arról még gondolkozzál.

— Gondolkozom, édes apám!

— Te mama, jere csak ki a kertből, valamit mondani akarok! — kiálta a doktor úr át a kerítésen.

— Hallom, apuskám, hallom innen is!

— A fiad, a leendő egyetemi rektor megleckézettetett, s megegyeztünk abban, hogy többé nem én adok neki tanácsot, hanem ő nekem.

— No az ugyan jó volna apuskám!

— Úgy-e bár?

— Régóta gondoltam már arra, csak nem akartam szólni.

Ezen a kornóczyi doktor olyan szívből tudott nevetni, s e beszélgetés óta nehéz kö esett le a szívről, s alig várta, hogy a kaszinóban elmondhassa mindenkinek, hogy a fia már most okosabb, mint ő.

Jancsit az édes anyja csak arra kérte, hogy írjon néha-néha: vigyázzon az egészségére, ne tanuljon éjjel, s ha a fehéreműje kezd szakadozni, küldje haza, ő majd kijavítgatja, ki is mosná neki minden két hétben, de Pest nagyon messze van, a posta-költség pedig nagy.

Jancsi esókokkal borította el édes anyjának a kezét, megsimogatta őszülő haját, homlokát, mely egykor szép, sima, fehér volt, most pedig tele van barázdával:

— Édes anyám! . . . Édes anyám! . . . a többit, a mit érzett, a mit gondolt, a szeméből kiolvashatta az édes anyja.

IX. FEJEZET.

A Szivákné albérlője.

A mai Baross Gábor-utczát abban az időben Stáció-utczának hívták Pesten. A József-városi templomon túl eső részét Külső Stáció-utczának. Ebben a Külső Stáció-utczában, egy csinos pinczelakásban húzódott meg Szivák Jánosné, minekutána férjét, a gépfűtőt az érsekújvári személyvonaton az a szerencsétlenség érte, hogy a kerek alá került, s a kerek alól a temetőbe.

A milyen derék, józan életű ember volt ez a Szivák János, éppen olyan tiszta, szorgalmas asszony volt a felesége, a ki egy nógrádmegyei faluból költözött fel Pestre, s mostanság megkuporgatott forintoeskáiból, csekély nyugdíjából, no meg abból éldegélt, hogy két pincze-szobácskát bérelt ki, a közös konyhát berendezte magának, a

két, ablakos szobát pedig tisztességes, szolid iparos legényeknek havi három forintért kiadta.

Az egyikbe legutóbb egy elszegényedett suszter költözött be a feleségével, a másikkól pedig a részeges lakatost kergette ki Szivákné, mert először nem fizetett, másodszer egész éjjel káromkodott. Hogy nem fizetett egy-két hónapig, még csak eltűrte volna a jámbor, sőt jó szíví asszonyság, de hogy állhatatosan az Istent káromolta: ezt már nem tűrhette.

Igy hát szeptember elsejére kiürült a szoba. Szivákné gyökeres tisztítást, meszelést vitt véghez, az ablakfáját is zöld, olajos festékekkel bemázolta, az ajtót is legalább belülről befestette, kívül nincs reá szükség, mert amúgy sem látszik, olyan homályos a konyha.

A szobában elfért két ágy, egy kisebb fajta asztal az ablak elé állítva, egy vas mosdó-állvány, s egy akkora pléhkályha, mint valami jókora tajtékpipa. No meg két szalmakötésű szék, melyek kár, hogy a divatból kezdenek kimenni, mert télen jó meleget szoktak tartani.

Szivákné úgy rendbe hozta a kis szobát, hogy oda — úgymond — még egy gróf is beköltözhetett volna.

Gróf ugyan nem jött, de helyette egy tisztességes öltözetű fiatal úr, a ki nem sokat alkudozott, hanem kibérelte, s mindjárt öt hónapra ki is fizette.

Szivákné eleinte csak találgatta, hogy miféle mestersége lehet, mert a keze nem durva, a lábájából nem rakosgatott ki kék zubbonyt, behorpadt tetejű kalapot, nem is megy el hat órákor hazulról, nem is fütyül egész nap, ha otthon van, s nem jár ki ingujjban.

— Nem is lehet mesterlegény — tünődék magában — egy csomó könyvet rakott ki az ablakfájára! . . . Jaj, Istenem csak a zöld festék valahogy meg ne fogja! — aztán finom a szava. Valóságos úr!

A bejelentő czédulát beadta neki már másodnap, de még nem töltötte ki.

Szivákné már szobaleány korában olvasott czifra és megható történeteket grófkorról, bárókról s több efféle kevés dolgú, de sok pénzü urakról, a kik álruhában, álnévvel béreltek szobát a város valamely rejtett zugában, s aztán esodálatosan zürzavaros történet kezdődött, mely az ember szívéét a közepe felé majd megrepesztette.

Ezek a régi emlékek elevenedtek fel Sziváknéban, mikor az új lakó beköltözött, s hova-tovább meggyőződött arról, hogy nem iparos, hanem — úr.

A házmesterné átjött, hogy kölcsön kérje az asszonyság kávépörkölőjét. Az ilyen kölcsönkérés tudvalevőleg hosszú ideig szokott tartani, mert az embernek valakivel csak kell beszélnie. Egy asszony még a pinczelakásban sem tudja megállani, hogy ne beszélgesse.

A házmesterné élénken érdeklődött az új lakó iránt, s kérdezte, hogy éjjeli munkára nem kell-e bejárnia a gyárba.

Ezt a derék asszonyság főleg azért szerette volna tudni, hogy a kapupénzt átlag-összegeben állapítsa meg.

— Nem jár az gyárba, lelkem, — felelé Szivákné, — nem is mutat affélet az arca. Nézze csak meg, mennyi könyve van, s milyen szép rendben tartja, pedig nem csak parádéból rakta ki. Örökké olvasgat vagy az egyikből, vagy a másikkól.

(Folyt. köv.)

POSTUMUSHOZ.

(Horatius.)

Postumus, Postumus, letűnnek az évek,
S jaj! sokkal gyorsabban, mint a hogy jövének;
Eljő az öregkor, ránczot vet a homlok,
Aztán a halál, s az élet összeomlott.

Eljő az, barátom! szálljon bár az égnek
Áldozati tömjén, zengjen hálaének:
Mégsem bekited ki Pluto indulatját,
Ki a háromtestű Geryon alakját,

S Tityost hullámmal tartja körülzárva,
Átmegyünk hozzája lassan csolnakázva,
Átmegyünk mindnyájan, mind, a kik csak élünk,
Legyen közönséges, vagy királyi vérünk.

Hasztalan kerüljük rémét a csatának,
Torlódo habjait zúgó Adriának,
Hasztalan óvjuk meg testünket a széltől,
Auster fuvalmától vagy az őszi dértől,

Meg kell látnunk, a mint a Cocytus árja
Fekete hullámit ide-oda hányja,
Danaos leányi Styxből vizet mernek,
Sisyphus meg sziklát görget fel a hegynek.

Itt hagyod e földet, életed világát,
Itt szerelmes nődöt, házad koronáját,
S nem kísér el semmi a másik világra,
Csak a bús cyprus jut ura sirhalmára.

És a mi legjobb bort caecubi hegy termett,
Mit pincze zugában hordó féltve rejtett:
Örökös iszsza meg búfelejtöképen,
S öntöz vele padlót széles jókedvében.

Lakatos Andor.

AZ ORINOCON FÖLFELE.

Irta Verne Gyula.

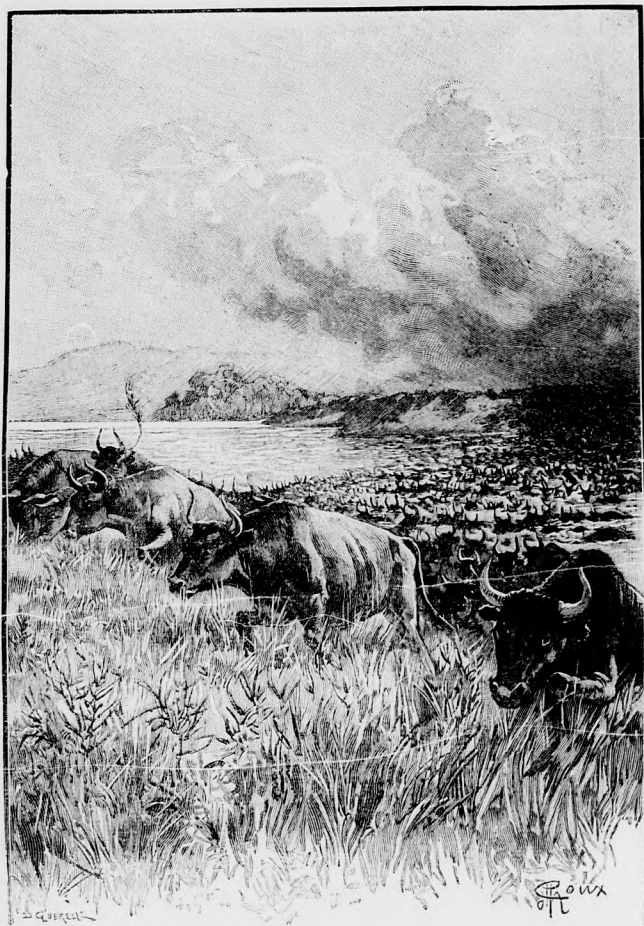
23

Másnap virradóra fölszedték a horgonyt és a két falca elindult. A jobb parton távoli hegyek ormai kékelték. Ez a hegységet Duido-nak hívják. Mintegy huszonnégy órai nehéz, megerőltető utat tettek meg egyfolytában. A két falcát többször kellett vontatniok; olykor nagy záporosó szakadt le a nyakukba, no de egyéb baj nem történt. A *Pinto de Pietra* sziklás hegy lábánál kötöttek ki.

Esziklahegyoldalában számos hyeroglif látszik színes alakok rajzával vegyesen. Minthogy a vizálás nem volt magas, Paterne közeletről láthatta s igyekezett titkos értelmüket megfejteni, de nem igen sikerült. Estére a Cunucunuma torkolatánál állapodtak meg, hogy az éjszakát ott töltsék el. Ez a Cunucunuma az Orinocónak egyik jelentékeny, jobbparti mellékfolyója.

Paternenek nem szottyant kedve, hogy a Cunucunuma érdekében kíváncsiak és fontosnak tartotta volna, hogy a Cunucunuma partvidékét tanulmányozza, a minthogy tudományos búvárkodás céljából küldötte ki őt a miniszter, de mióta Jeanne-val találkozott, Santa-Juanát tartotta egyelőre a kitűzött céljának, minden egyéb mellékessé vált.

Paterne szóba is hozta, hogy Helloch némileg megfélekedett arról, a miért kiküldötték, de korántsem azért tette, mintha el akarta volna őt az időközben kitűzött céltól tántorítani, csupán azért, hogy a maga lelkiismeretét megnyugtassa.



«MARHACSORDA KÖZELEDIK.»

— Sebaj, barátom, — mondá ilyenkor Helloch — majd visszamenet kipótoljuk azt, a mit jövet elmulasztottunk.

— Mikor!

— Hát a mikor majd hazafelé tartunk. Teringtét, csak nem gondolod, hogy örökre itt rekedünk?

— Már mint én, . . . én teljességgel nem gondolok semmire. Isten tudja, hogy mi vár még reánk? . . . Tegyük fel, hogy Kermor ezredest nem találjuk meg . . .

— Nos hát, akkor elégünk lesz még a visszatérésre gondolni.

— Kermor ezredest leányával? — Természetesen!

— Helyes, Jakab, de tegyük fel azt, hogy Kermor ezredest megtaláljuk, s a leánya nála szeretne maradni — a minthogy az természetes is — juttana-e akkor eszedbe, hogy hazafelé vedd az utat?

— Haza felé? . . . mondá Helloch megzavarodva. Az areza elárulta, hogy erre a kérdésre nem volt elkészülve.

— Egyedül, . . . azaz hogy velem hazafelé venni az utadat?

— Mindenesetre, barátom!

— Te, hallod-e, ez a «minden-

esetre» aligha vehető komolyan.

— Bolond vagy!

— Igazad van; de te . . . te meg szerelmes vagy, s ez aligha nem egyértelmű az én bolondságommal, legfeljebb az a különbség, hogy a te bolondságod gyógyíthatatlan.

— Micsoda? — Te olyasmiről beszélsz . . .

— A mihez annyit értesz, mint a hajdu a harangöntéshez . . . Tudom, tudom. Mindazonáltal vedd tudomásul szeretett barátom, hogy van egy pár jól látó szemem, s te hiába töröd magad, hogy valamit titkolgass előlem. Tudós mivoltoddal az a bizonyos titkolt érzélem semmi össze-

függésben nincsen, egyébként elismerem, nagyon érthető és természetes.

— Igazad van, öregem, — szólalt meg izgatottságtól remegő hangon Helloch — ostobaság volna előtted még titkolóznom. Szeretem ezt a hőselkü leányt . . . érdeklődésem szerelemmé változott. Szeretem őt, és nem fogom soha elhagyni. Bármilyen történet is, mellette maradok örökké!

— Jóra fog fordulni minden! — felelé Paterne Germain.

Egyebet nem is mondott, csak meleg baráti szeretettel megszorította a Jakab kezét.

Ezek a körülmények tehát okát adják annak, hogy a két francia tudós miért nem tanulmányozta a Cunucunuma partvidékét, noha a méltán sorakozik az Orinoco legérdekesebb mellékfolyói közé. No, de majd visszajövet semmi esetre sem fogják elmulasztani.

Másnap délelőtt érkeztek a Cassiquiar torkolatához. Annak daczára, hogy erről a folyóról a geográfusok igen sok érdekes dolgot jegyeztek fel, utasaink még csak meg sem állottak. Nagyon közönyösen haladtak el mellette.

Feljebb haladva Jean egy alantjáró, igen sűrű felhőre tette utitársait figyelmessé.

Parschal és Valdez figyelmesen vizsgálgatták. Jorres is abban az irányban kezdett kémlelni, mintha magyarázatát kereste volna a jelenségnek.

— Porfelhő! — jegyzé meg Valdez.

Parschal is annak tartotta.

— Az ám, de vajjon mitől támadt! — kérde Martial őrmester.

— Gyalogolók serege talán — vélekedék Parschal.

Mindnyájan figyelték a folyton közeledő porfelhőt, s a mint kétszáz méternyire látszott, valami vörösös nagy tömeg bontakozott ki belőle.

— Talán quivas-indianusok? — találgatta Helloch.

— Ha azok volnának, óvatosságból a balpart felé kell irányítanunk a falcákat — jegyzé meg Valdez.

A két kormányos nyomban megváltoztatta a falcák irányát.

Jorres nem látszott egy cseppet sem nyugtalan. Elővette az evezőlapátját és folytatta tovább a munkát. Bezzeg utasaink nem voltak ilyen nyugodtak. A rabló-indianusok támadása komoly veszélylyel fenyegethette mindnyájukat. No de az Orinoco széles volt, s hahogy az ellenkező oldalon bukkant fel a rablók csapata, egyelőre nincs mitől félniök. A mint a balparthoz érkeztek, a két kormányos megerősítette a falcákat a fatörzsekhez, az utasok pedig megtöltötték puskáikat.

Nemsokára elvált, hogy mi okozta az óriási porfelleg. A tulsó parttól alig husz méternyire látszott már a por, s ugyanekkor irtózatossággal töltötte meg a levegőt.

— Nincs mitől félnünk! — kiáltott fel e hangok hallatára Valdez. Marha-csorda közeledik.

— Igaza van Valdeznek — szólalt meg Parschal is, — ni már látszanak is.

Csakugyan egy óriási marha-csorda kelt útra, s egyenesen az Orinocónak tartott nyilván azzal a szándékkal, hogy átúszszanak rajta. Efféle marha-vándorlás az Orinoco forrásvidékén nem tartozik a ritkaságok közé. Ha egy-egy legelőt már lekoppasztottak, ösztönszerűleg mást keresnek.

Ilyenkor a folyamok partvidékét keresik fel, mert itt gazdag fü terem. A vízáradások szokták a folyók völgyeit megtermékenyíteni.

A gulyások nem tudják megakadályozni az állatokat, s így kénytelen-kelletlen bár velök tartanak, s ott állapodnak meg, a hol az új, a gazdag legelő kínálkozik.

Utasainknak módjában állott ezt a sajátságos vándorlást végignéznük, a nélkül, hogy valami veszélytől kellene tartaniok.

Az ökrök a folyam partján hirtelen megállottak, de a bögés még fület sértőbbé vált, mert az elülállókat a többiek nyomták, szoritották. A gulyásoknak ostoresapással kellett a kolompokat nógatniok, hogy belemenjenek a vízbe. A gulyások közül az egyik beleugratott lovával a folyóba, s az ökrök utána mentek.

A folyó közepéig szépen, nyugodtan úsztak az ökrök, de itt hirtelen nagy összegabolyodás történt.

Az ökrök fájdalmasan bögték, ide-oda fordultak, közülök többen a vízbe fulladtak, a többi ökrök siralmasan bögött, s maguk a gulyások is megrémültek.

Vajjon mi lehetett ennek az oka?

— A caribok, . . . a caribok! — kiáltanak fel a benszült evezős legények.

— A caribo-k? — kérde Helloch csodálkozva.

— Úgy van, uram, — jegyzé meg Parschal, — a caribok és az átkozott parayo-k.

A *caribok* nem egyebek, mint azok a veszedelmes angolna-fajta halak, melyeknek villamos ütése állapotban és emberben egyaránt kárt tehet. Ezek az eleven «leydeni palaczk»-ok nyüzsögnek ezrével sőt százezrével az Orinoco e részében, s ime most megtámadták az átúszó nyáját. Itt is, ott is a vízbe bukkott egy-egy ökr, s a többiek irtózatossággal úsztak tovább, miglen nagy nehezen felkapaszkodtak a meredek partra, hol gyilkos ellenségüktől nem kellett félniök.

— Efféle színjátékot bezzeg nem láhattunk volna a Loire vagy a Garonne partján — jegyzé meg Paterne. Igazán érdemes volt végignézni.

— Ezer kartács és puskaagy! . . . No hiszen, adtunk volna mi azoknak a puskázó halaknak — kiáltott fel Martial őrmester.

A két falca újra tovább haladt. A szél ezalatt csaknem egészen elállott; a víz folyása erős, itt-ott csaknem sodró volt. Csak nehezen és igen lassan haladhattak. Rájuk szakadt az éj, midőn Esmeralda falvánál megállapodtak.

(Folytatása következik.)



BETHLEN GÁBOR.

A DEBRECZENI BETHLEN-ÜNNEP.

A «Tanulók Lapja» számára.

(b) Szívet-lelket megörvendezettő hirt visz szerte az országba a táviró. Debreczenben, az alföld metropolisában gyönyörű ünnep volt a múlt szerdán. Maga a tény olyan egyszerűnek látszik: a debreczeni főiskola ifjúsága Bethlen Gábor tiszteletére emlékünnepezt rendezett. Szinte önkénytelenül teszszük fel a kérdést:

— Hát aztán? Mi van ebben olyan különös? Egy ifjúsági ünneppel több vagy kevesebb...

Amde a debreczeni Bethlen-ünnep nem illeszthető be más ifjúsági ünnepek sablonjába. Van valami, a mi pompássá, országra szólóvá teszi. Talán a közönség imponáns részvéte? Ó hiszen a magyar közönség mindenütt lelkesen támogatja az ifjúság mozgalmait. Talán az ünnep színvonala, melyet országos hírű nagy emberek segítettek magasra emelni? Még ennél is több, még ennél is nagyobb! Ez az emlékünnepe nemesak emlékeztető alkalom volt egy felejthetetlen nagy emberre, hanem *ünnep* is volt a szó szoros értelmében, a szeretet, a harmónia ünnepe. Mindenkét elfogott a lelkesedés, lélekről-lélekre szállt az ihlet: szinte hallani lehetett, mint olvad egy akkordba az egész magyar ifjúság szivedobbanása.

A Királyhágón túlról izenetet küldtek az ország közepébe, izenetet, tele bizalommal, őszinte szeretettel. Nagy-Enyed városa szobrot akar emelni Erdély nagy fiának, Bethlen Gábornak s célja támogatására felhívta a magyar ifjúságot, első sorban Debreczent. A debreczeni főiskola ifjúsága buzgalommal, lelkesedéssel karolta fel erdélyi testvérei törekvését s fáradozásuk eredménye: a május 24 iki Bethlen-ünnep.

A debreczeniek tette példaadás is volt, a mint arra Fogarasi Albert a történetíró bölcseségével s a költői lélek ékesszólásával rámutatott. A mikor Bethlen a szabadság s a protestantizmus védelmére, — e kettő akkor egyet jelentett, — harcra

hívta az országot: Debreczen volt az első a Bethlent pártoló városok közt. Most pedig, midőn a nemzet szűkebb hazája hálááldozatra hívja, újra Debreczen az első, a ki tüzet gyújt az oltáron.

Ez teszi nevezetessé a del reczeniek Bethlen-ünnepét... rosszul mondtuk, nemesak a debreczenieké az, hanem az egész országé.

Elismerés illeti azokat, a kik az ünnep létrehozásán fáradtak, áldás azokon, a kik tehetségük fényét árasztották a debreczeniek és enyediek közös törekvésének, a magyar nemzet szive vágyának, az erdélyi Bethlen-szobornak megvalósítására.

Talán sohasem volt a debreczeni Bika-fogadó nagytermében annyi ember, mint szerdán d. u. 5 óra felé. A rendező-bizottság, melynek élén Kún Béla, a lapunk olvasói előtt is jól ismert fiatal poéta fejtett ki óriási tevékenységet, — még a legvérmesebb reményében sem gondolhatott olyan óriási közönségre, a milyen az ünnep kezdetére összegyűlt. Ott volt a város színe-java: a városi és megyei főtisztviselők, a ref. egyházkerület közgyűlésének éppen ott üléselő tagjai csaknem teljes számban, az egész tanári kar, ügyvédek, orvosok s — a mit legelőször kellett volna említeni, — nagyszámú díszes hölgyközönség.

Gaal *Honfidal*-a után, melyet a Városi Dalegylet adott elő, Kún Béla jól meggondolt, formás beszéddel megnyitotta az ünnepet. Érezes hangjával, lendületes előadásával egyszerre meghódította a közönséget. Rámutatott arra, hogy ennek az ünnepnek már az anyagi eredménye is nagy, de százszoros az erkölcsi siker.

Gyönyörű volt a beszéde Fogarasi Albertnek, a kit N. Enyed városa és a Bethlen szoborbizottság bizott meg szónoklattartással. Hatalmas vonásokban méltatta a Bethlen működését, Magyarország és Erdély történetében játszott szerepét. Az élvezetes előadást zúgó tapsviharral köszönte meg a közönség.

Erre Kovács Zsigmond hittanhallgató hazafias hévvel szavalta Váró Ferencz enyedi gimnáziumi tanárnak «A szobor helye» című magasaróptű ódáját.

Most kiemelkedő pont következett. Egy bájos fiatal művész ült a zongorához, Joó Irma, a tiszántúli ref. egyházkerület nagynevű középiskolai felügyelőjének, Joó Istvánnak a lánya, s művészi tökéletességgel játszotta el Liszt I. rapszodiáját. Nem akart megszünni a taps, míg újra vissza nem tért az emelvényre. Ekkor kedves behizelgő hangján magyar nótákat énekelt cigányzene mellett.

Ezután Rákosi Viktor lépett a felolvasó asztalhoz s felolvasta *Sír az erdőben* ez. elbeszélését. Megindító történet a *Korhadt fakeresztek* neméből s a mellett csodálatosan illett az alkalomhoz, midőn Erdély és Debreczen szive mintegy egybe forradt. Egy debreczeni diákról van szó, a ki negyvennyolczban elmegy Erdélybe küzdeni a

A RÉGI MAGYARSÁG.*

Irta: dr. Horváth Cyrill.

szabadságért, aztán meghal, jó emberek eltemetik s ápolják az ismeretlen sírt. Ezt az egyszerű históriát olyan remek köntösben mutatja be s úgy olvasta fel, hogy alig maradt szem szárazon.

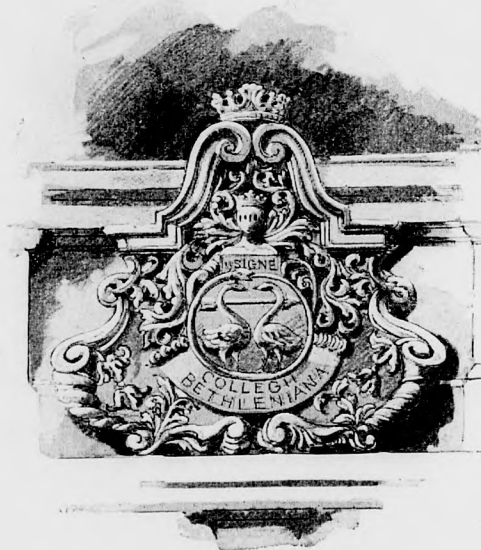
Az óriási tapsviharra előállt a szerző s a következő kis rögtönzéssel fakasztotta a közönséget harsogó kacagásra:

— Hölgyeim és uraim, azt az elbeszélést, melyet az előbb felolvastam, Rákosi Viktor úr írta. Azonban abban a helyzetben vagyok, hogy egy másik barátomtól is kaptam megbízást felolvasásra. Sipulusz úrtól. A t. művész, a ki az előbb működött közre, a mikor ujráták, énekelné kezdett. Noha talán egy Debreczenben uralkodó szokást sérték meg, mégsem követhetem példáját, az önök tapsaira nem énekelhetek, mert teljesen képtelen vagyok énekelné. Higgyék el nekem! Ezért kénytelen vagyok újra felolvasást tartani.

Erre állandó derűtség közben egy humoreszket olvasott fel, melynek címe: *A nőegyleti titkár naplójából*. Minden második szavát félbeszakította a kacagás. Nem is hinné az ember, ha nem tudná, hogy a szomorú meg a vig elbeszélés szerzője ugyanaz.

Rákosi és Sipulusz után, — mert szabad ilyen megkülönböztetést tenni, — egy kvartett következett. Pásztor Gy., Simonescu S., Takács E. és László J. adták elő Böhmernek egy vonós-negyesezt: játékkukkal becsületére váltak a főiskolai zenekörnek.

Ezután Szabolcska Mihálynak, a kit Debreczen büszkén vall a maga költőjének, a felolvasása következett. Őt gyönyörű darabot mutatott be legújabb verseiből. Persze vége-hossza nem volt a tapsnak. Még Boross Lajos adta elő Sipulusznak egy kedves monológját, aztán a Dalegylet éneke bezárta a hangversenyt, melyet este jogász-majális követett.



A BETHLEN-CZIMER A NAGYENYEDI COLLEGIUMON.

Századok vándorútja, bolyongása után a mai magyar földön volt a magyar nemzet. Magával hozta őseréjét, szellemi és testi tehetségeit, a melyekre hogy Európának és a műveltségnek szüksége volt, ezer év történelme mindennél hangosabban szóló bizonyosság. Az időpont messzebb van tőlünk, az adatoknak száma végtelenül kisebb, hogysé jobban behatolhatnánk előzőinek viszonyaiba, kik ezen a területen éltek és országoltak; de gyors váltakozásaik és pusztulásuk világosan hirdeti, hogy az életre, megmaradásra szükséges erő és sajátságok kellő mértékével és a kellő időben itt annyi nép közül egyedül a magyar jelent meg. Az igazság világos, bár részletezése fölöttébb nehéz. A népek történetét bizonyára erőik ütközései, társulásai alkotják, mint a főlhajított kőnek röptét, a villamos áram terjedését; de ezeket az erőket kihüvelyezni, mérlegelni majdnem a lehetetlenséggel határos. A mi nemzetünknek korai történetírója, minő a germánokra nézve Tacitus, nem akadt, és az ősmagyar lelki és testi tulajdonságai sokkal kevésbé ismeretesek, mint óhajandó volna.

Szó sincs róla, a X. és XI. század magyarja külső tekintetében ma már az ásatag lények sorába tartozik. Sötét arcuk, beesett szemek, zömök, szikár termetök gyorsan közeledett az európai, a kaukázusi formákhoz, és csupán lelkeletök, szellemök világa bizonyult erősebbnek. Ne feledjük, hogy mint hódítók törtek Európába, mint urak éltek ezen a földön, a kik a meghódoltakat szívesen maguk közé emelték. Ily körülmények közt a gyengébbek az erősebbet, a kiválót utánozzák, s a szellemi fensőbbség megemmissíti a kisebb, a hatása alá kerülő erőket; az életre a maga jellegét nyomja rá s azt mintegy a maga képére formálja. Új nemzet konglomerátuma keletkezik, melynek alkotó részeiben még különféle szokások, hagyományok, nyelvek uralkodnak; amde vannak már közös jelszavak, közös itéletek, törekvések, a melyekben mintegy határozott körvonalakat ölt a község ideálja, az, a mit mindenki szépnek, jónak, helyesnek tart, és ez az uralkodó faj lelkéből születik és azt tükrözi.

Állítsuk össze ezt az ideált hiteles adatokból, egészítsük ki természetes folyományaival, és egy

* A szerzőnek most megjelent nagy magyar irodalom-történetéből. (I. A régi magyar irodalom története.)

sereg tulajdonságot nyerünk, a melyben nagyjában ott lesz a magyar szellemi típus, a melynek őserői mint állandó, hatni nem szünő tényezők kell, hogy keresztülvonuljanak a nemzet életén s annak különös mivoltot, jellemet kölcsönözzenek. Nincs nép, a melynek nem volnának ily sajátosságai, és nincs egyetlen valóságos irodalom, a melyben rájuk nem akadunk. Mintegy esontrendszerét teszik az életnek, a mely körülöttük forr és halad, a mely nem hagyja érintetlen, sőt kifejleszti és növeli őket, azonban kénytelen hozzájuk alkalmazkodni, velök együtt indul hanyatlásnak, míg végre megszűnik, jobban mondva, átszűrődik más egyedeknek, más rendszereknek a tevékenységébe.

A magyar faj az ősidők homályából mint hatalmas, sík puszták lakója, nyárszakán vadászó, télvíz idején halászó, független, környezetén uralkodó, harezzi zsákmányból élő, rabszolgafogdosó pásztornép bontakozik ki. Bizonyos tekintetben hasonlít a turkmen sivatagok fiaihoz; szilaj, kemény nemzet, szabadsághoz szokott, felsőbbiséget nehezen tűr maga fölött és fejének, kik kegyetlen és kemény büntetésekkel lakoltatják, csak szükségből engedelmessé válik. A béke nem kenyere; életének fő eleme a hir- és kincszerzés, a háború; ostroma a körülakó letelepült embereknek, kiket portyázásaival örökös rettegésben tart. Gyorsan jelenik meg, mint a villám, s ép oly gyorsan távozik; a harezban meglepő fordulatokkal él, bátor és vitéz, mint a ki róna földjén századokon át védelmet csupán karjaitól, esztől és helyén álló szívéből remélhetett, s nyílt szembeszálláshoz szokva, beszédében is egyenes és himzetlen. Tud alkalmazkodni, józan és okos, de vad tréfák és tivornyák iránt sem érzéketlen. Van benne valami izgátság, veszekedő kedve ki-kitör; hamar verekedik, öl, gyűjt, káromkodik, de megvan a magyar lovas későbbi gyorsasága, ügyessége, bátorsága és harezzi erénye, a magyar szabadságszeretet, az ügyes alkalmazkodás, mely a hazát megtartotta; az erő, a bátor vitézség kultusza, mely nemesak ezer év történelmében lobog, de a legújabb időkig a költészetnek is alaphangja; az egyén jogainak végletekig menő makaes védelme, a melynek nyomában gyengébb uralkodók alatt örökös villongások keletkeznek, hatalmasabbak idején szünni nem akaró perek folynak; a tivornyák, dózsölések csirája, melyeket régi verselők, irok emlegetnek, ostromoznak; a magyar paraszt értelmessége, furfangja és büszke, kérkedő, czivódó hajlama . . .

Új hazájok keveset változtatott rajtok. Az a rész, a melynek kiváltkép örültek, az Alföld pusztája, sok tekintetben hasonlított az ázsiai földhöz, hol előbb tanyáztak; foglalkozásuk jó ideig a régi maradt, tipikus vonásaik csak tovább fejlődtek. Képzeljük el hadra termett csapataikat, a mint apró, bozontos, de gyors és kitartó lovakon, melyek gazdájuknak minden mozdulatát értik, bebarangolják fél Európát, rabszóra fűzve az embereket, pusztítva a népeket, a melyek félszázadon át rettegve futnak előlük, részint meghajolnak és hódolnak fegyvereiknek; vagy a mint győztesen, zsákmánnyal megrakodva, a nők és gyermekek rivalgása közt tanyáikra térnek és a kobzosok énekeit hallgatják, «kik az ősök tetteit nem eresztik vala feledésnek». Lelkükben lobog az ázsiai büszkeség, megvetéssel tekintenek az idegenre; faji önértékük erősödik, uralkodó hajlamaik izmosodnak és miközben rabló és dicsőségszomjuk, mely harezban lel kielégítést, fokozódik, s elszántságukat, erejüket utóbb is folyton küzdelmek acélozzák: szabadságukra, szerzeményeikre annál féltékenyebbek, minél sokszorosabb munkát, küzdelmet kell érettek elviselniük. . . Szinte megdöbbentő, mennyire magukban hordják a jövő csiráját. E faji büszkeség, e szabadságszeretet hatalmas és makaes visszahatásokat fog indítani az idegen beavatkozás és szellem uralma ellen, harezokat lelkesít, költőket, történetírókat ihlet és a magyar faj hegemoniájának egyik anyagyökere. A független büszkeség ázsiai hagyománya alkotmányos életnek válik alapjává, mely a nemzet sorsát soha sem adja ki teljesen a község kezéből. A X. század közepén, háborún kívül, közös fejedelemtől még szó sincsen, a törzsek utóbb sem valódi alattvalói a fő vajdának, «hanem szerződésben vannak, hogy a folyók szerint, melyek elválasztják őket, a melyik részen háború talál támadni, egymást segítik». A magyar ember még a királyság korában is, ha uralkodóját szolgálja, úgy tekinti magát, mint ennek társát, és a mit tőle kap, csupán jutalomnak nézi múlt tetteiért, mely a jövőre semmi kötelezettséget nem ró vállára. Nemzet és kormányhatalom viszonya módosulhat, új formák, az állami életnek új alakja kezdődnek; azonban mindkét részből mindenkor a jogok és köteleességek bizonyos mértéke van kikötve, s a magyar szívósan ragaszkodik alkotmányához.

A fajban már kezdetben föltűnik az erős politikai hajlam, igazabban: jogaira, birtokára való féltékenység, mely idegen és nem idegen irányá-



A KOCHÉLI KOVÁCS.

ban egyaránt éber. Magyarország történetének jókora részét nemcsak külső ellenséggel vívott szüntelen harc, de egyszersmind a két belső hatalmi tényező: a nemzet és kormány surlódása teszi, s az irodalom virágzásának legszebb lapjai fűződnek hozzá. A királyság ragaszkodás és hódolat tárgya; de a magyar költészet a körülmények sajtáságos alakulásai között soha sem ér augusztusi aranykort, mely a hatalmasok fejét övezi koszorúval, a tróntól kölcsönzi fényét, magas kegy sugaraiban sütkeznek. A nemzeti érdekek hullámsapásai fölött suhogtatja szárnyát; mint a viharmadár, vést jelez, alvókat ébresztget, sikongat, veszteséget gyászol, a szunnyadó nemzeti öntudatot keltegeti, küzdelmeket lelkesít, ebben látja természetes hivatását. Soha egy nép irodalma sem volt büszkébb, komolyabb, nemesen érettebb és tiszteletre méltóbb; sehol kevésbé nem hízelegtek a fejedelmeknek és zsarnokoknak, a faj tömegének nagy érdekeit többször nem hangoztatták, a cél nélkül való üres ábrándozást inkább nem kerülték.

(Folytatása következik.)

A KOCHELI KOVÁCS.

Képünkhöz.

A múlt század eleje nemcsak minálunk volt zavaros. Mikor II. Rákóczi Ferenc kuruczai itt a szabadság zászlaját lobogtatták, Nyugateurópában is fegyverek zöreje töltötte be a levegőt, s a spanyol örökösödési háborúban résztvevő Bajorország is. A bajor választó fejedelem szövetséget kötött XIV. Lajossal és föltámadt a német császár ellen.

De a bajor betörés Tirolba nem sikerült s a választó fejedelem elvesztvén a háborúban tízezer vitézét, kénytelen volt menekülni országából és azt a gyűlölt osztrákoknak átengedni. Kik is a legzsarnokibb uralmat hozták be; a kétségbeesésig sanyargatták a bajor lakosságot, míg annak elkeseredése lázadásban tört ki. A föllázadt nép élére egy öreg kovács állt: a *kocheli* kovács, ki a törökök ellen harezolt s oly rettenetes ereje volt, hogy perez gyanánt törte ketté a vaspatkót. Mint a hógörgeteg, úgy nyomult a fegyverre kelt néptömeg a főváros felé. «Inkább haljunk meg bajor módra, mint elpusztuljunk az osztrák akaratja szerint»: ez volt a jelszavuk. Sorra vették be az útjokba eső helységeket és városokat. Münchenben Löwenstein gróf osztrák generális tartotta fogva a bajor hercegeket.

A vitéz hegylakók rohammal foglalták el az Isar-híd tornyát, őrségét részint elűzték, részint felkonozolták, hat ágyút vévén el attól. Karácsony éjszaka volt, mikor a főváros előtt álltak. Ám hiába dörömböztek annak bezárt kapuján: a városbeli meghitteikkel előre megbeszélte jel, egy röppentyű a Péter-toronyból, nem akart föltűnni, a vészharang nyelve sem kondult meg sehol. A bejáró a Kost-kapun keresztül zárva maradt, túl rajta a müncheni polgárok fogva, a legbuzgóbbak börtönbe vetve. Akkor látták az ostromlók, hogy el vannak árulva.

E rettenő fölfedezés a kétségbeesés dühévé változtatta bátorságukat. A csapat élére állott a kocheli ősz kovács s rengeteg szarufát emelve két karjával, neki rohant a kapunak, mely reccsnipopogni kezdett rengető ütései alatt. Már erős törések látszóttak rajta, az eleven faltörő kos csapásaitól hulladoztak le róla a forgácsok, de a támadásra előre elkészült osztrákok biztos rejtekhelyekről szórták az ostromlókra golyóikat, oda, hol legsűrűbb volt a tömeg. Tehetetlenül küzdenek csak, számuk egyre fogy s mindenünnen megtámadva, a hegylakók megkezdik a visszavonulást, egyre növekvő rendetlenségben, Sendling felé. Itt a temetőben még egyszer szembefordulnak elleneikkel. Itt következett be rájuk a véres eldöntés pillanata; itt az utolsók között esett el a kocheli vitéz kovács, fiai közepette.

«A müncheni vörös torony ostromát, 1705 karácsony hajnalán» *Defregger* Ferencz, a híres csataképfestő örökitette meg. Ott áll, mintegy megelevenülve, a kép közepén a kocheli hős kovács hatalmas alakja, a mint óriás erővel lóditja nehéz szarufáját a várkapunak. A herkulesi öreg alakjában a művész mintegy az egész akkori fölkelést kívánta személyesíteni.

PLAGIZÁLÓ DIÁK.

Szomorúsággal és némi habozással írjuk ezt a csunya című cikknünk fölibe. Fájdalommal tölt el az, hogy nekünk — kik szeretettel iparkodunk minden szép, nemes és örvendetes dolgot összegyűjteni, mi ifjúságunkkal egybefügg — ezúttal egy rút természetű és lehangoló eseménnyel kell foglalkoznunk. De nem kerülhetjük el, mert először kis részben magunkat is érdekelve látjuk a dologban, másodsor «intó és óvó példa» gyanánt érdemes az eset a megörökítésre. Kezdjük tehát:

Egy rozsnyói diák kapta magát és költeményeinek gyűjteményét elküldötte Budapestre, nem kisebb emberhez, mint *Jókai Mór*hoz. Irodalmunk atyamestere méltóknak találta e költeményeket, hogy róluk «Egy új költői tehetség» címmel ily sorokat írjon a «Magyar Hírlap»-ban:

A minapában megint kapok egy nagy paksamétát a postán — Rozsnyóról. Felbontom. Egy vastag kötet van benne, teleírva versekkel. Szerzőjük ifjabb Janisch Lajos, gimnáziumi tanuló, Rozsnyón.

Fogjatok meg!

Janisch Lajos! «Sch»-val írva: tehát nem is tősgyökeres magyar! Aztán gimnázista tanuló! Rozsnyón! Egy egész vastag kötet vers szerzője! Ez éppen nekem való élvezet!

Mégis csak belenéztem a verskötetbe, s aztán, a mint egyet elolvastam belőle, kénytelen voltam a másodikat, harmadikat, végre valamennyit elolvasni.

Hisz ez a gyerek egy tünemény!

A mennyi igaz érzés, finom hangulat, majd túlesapongó szenvedély, mámor, ábrándozás ennek a költeményeiben megszólal, az egy teljesen kiforrott férfikedélyhez is méltó volna. Hazafias költeményeiben pedig oly ifjúi hév, oly igaz kegyelet nyilatkozik meg, mely azokat legjobb költőink remekeihez közelíteti. És mindezekben a technika, a versforma, a ritmus oly meglepően szabatos, könnyed, zengzetes, mintha egy kitanult vates kezelné a lantot.

De a mi legjobban meglepett e versgyűjteményben, az a humor, mely hangulatos életképeiben megnyilatkozik. A humor Isten adománya. Minden egyebet el lehet tanulni, elkönyörögni a muzsáktól, a humor az, a mi maga teremti magát.

Ilyen genreképek e versgyűjteményben a «Peti bátyám», a «Vén fali óra», a «Lajoska esárda», «Pilátus», «Szent Péter útja», a «Szinházat Likacsnak!»

Ezek közül a «Vén fali órát» érdemesnek tartom e helyen közölni. (Közl is a valóban megkapó és hangulatos költeményt.)

Különösen megtetszetek nekem a kegyeletes alkalmi költeményei Janischnak, minők a «Petőfi, Tompa és Kerényi emlékoszlopánál», — az «Erdélyi sirján», — a «Győzedelem», — «Már-czius 15-ikén», — «Kossuth halálán», a mikben annyi tiszta érzés, lelkesedés nyilatkozik meg a legtalálhatóbb verselésbe foglalva, hogy a magamkorabeli hadastyánnak a szíve tágul bele, mikor azt hallja, hogy az új fiatalság úgy érez, úgy szól, a hogy mi éreztünk, mi szoltunk, mikor fiatalok voltunk.

Én egész őszintén felhivom irodalmi köreinket, hogy méltassák figyelmükre Janisch Lajost, s nyissanak neki utat ahhoz a pályához, melyre

valódi hivatással bír, s melynek meggyőződéses szerint, kora haladtával egyik kiváló munkása fog lenni.

*

Azzal a benső örömmel, melyet mindannyiszor érünk, valahányszor az ifjúságot valami dicsőség éri, olvastuk nagy költőnknek e meleg jóindulatú sorait. Menten írtunk is ifj. Janisch Lajosnak Rozsnyóra. Gratuláltunk ritka kitüntetéséhez és felkértük, adja beleegyezését ahhoz, hogy a «Vén fali óra»-t a «T. L.»-ban közöljük: hadd ismerje meg a magyar ifjúság annak nevét, kit Jókai Mór új költői tehetségnek vall!

Mily nagy volt azonban meglepetésünk, midőn a május 27-iki «M. H.»-ot kezünkbe vettük! «Csalakozás» címmel írt abba Jókai egy cikket, melyből kiderül, hogy az általa feldicsért fiatal diák a beküldött költeményeknek nem szerzője, hanem plagiátora. «Soha még kedvetlenebbül nem vettem kezembe az írottat, mint most», kezdi Jókai. Aztán elmondja, hogy levelet kapott *Zsoldos* Benőtől, a «Sárospataki Ifjúsági Közlöny» szerkesztőjétől, ki e levélben izríl-izre behozonyítja, hogy ifj. Janisch Lajos a költeményeket úgy esente; még pedig «A vén fali óra»-nak, «Pilátus»-nak és az «Erdélyi sirján» című versnek *László* Andor (jelenleg törvényszéki aljegyző Zilahon) a szerzője, a «Szent Péter útja»-t viszont *Kubowich* Géza jogszigorló írta. Mindezek a *Zsoldos* Benő lapjában jelentek meg. Jókai a levélnek vers-idézetét összehasonlította a nála levő költemények szövegével és a kettőt betűről-betűre egyezőnek találta.

«És így — folytatja Jókai — az én egész fel-
lekesülésem egy új nevezetes költői tehetség fel-
találásán közönséges komikumá lett.

Ezt biz úgy hijuk, hogy «pech!» Jóakaratom vitt bele.

Okos ember volt *Hugo* Viktor, ki a hozzáküldött paksamétákat felbontatlanul dobta a ládába. Három láda telt meg velük.

Egyidejűleg a költeményeket beküldő fiatal embertől is kaptam levelet, melyben felszólít verses kötetének visszaküldésére. Megtettem. A könyv az ő tulajdona.»

*

Zsoldos Benő úr leleplezéseéhez a magunk részéről annyit csatolunk, hogy ifj. Janisch Lajos a «Tanulók Lapja»-t sem hagyta dézsmálatlanul. *Kün* Bélának «Győzedelem» című hazafias ódáját — melyet Jókai szintén kiemel — 1897 évi 41-ik számunkból «kölcsönözte» át.

Megemlítjük még, hogy ugyanazon reggel, mikor Jókai «Csalakozás»-át olvastuk, levelet kaptunk ifj. J. L.-tól. A nagyreményű fiatal ember illedelmes megköszöni szives sorainkat, «A vén fali óra»-t azonban sajnálattal nem adhatja oda közlés végett. Nem pedig azért, mivel most tárgyal egy kiadó-czeggel versei kinyomatása tárgyában (!) s elég kellemetlenül érinti, hogy a «Magyar Hírlap» ép ezt a versét hozza (ezt elhisszük ifj. J. L.-nak!), melyet pályázatra is benyújtott s így ebből alighanem kizárják (az valószínű!). De legújabb verseiből nagy készséggel küld. (Köszönjük, most már nem kérünk belőlük!) Küldjük meg neki a «T. L.»-nak ezt a számát. (Megjesszük, bár bajosan fog neki örülni.)

*

Az esethez nem fűzünk bővebb magyarázatot. Elég jellemzi az önönmagát. Mentsen Isten, hogy e hasábon külön megkorholjuk azt a szerencsétlen fiatal embert, ki a vakmerőség, könnyelműség és hebehurgyaság csodálatos vegyülékével e csunya plágiumot elkövette és Jókai Mórral, legnagyobb élő költőnkkel így áprilist járatott. Dicsősége csak pünkösdi királyság volt és a rákövetkező nyilvános leleplezéssel keményen, de érdeme szerint is megbűnhődött. Szolgálaton némileg mentségül fiatal kora! Az idő telése lemossa majd róla ezt a szégyenvallást.

Am szolgálaton ez az eset visszariadó példa gyanánt másoknak is! Mert tagadhatatlan, hogy a leírt eset korántsem áll egymagában. A *plagizálás* mélyen bizony meglehetősen elterjedt dolog; nagyon jól ismerik azt a *magyar dolgozatokat javító tanárok, az önképzőkori bírálók és mi, ifjúsági lapszerkesztők*. Jusson eszébe azoknak a meggondolatlan ifjaknak, a kik — mert tehetségük nincs arányban mérték-telen dicsvágyukkal — ilyesmire vetemednek, hogy a *hetedik parancsolat* másnak szellemi termékére, irodalmi munkájára is áll!

A szerkesztő.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

A **Nagy Képes Világtörténet** második kötete megjelent. A munka *Gyomlay Gyula* kitűnő tudósunk nevét viseli homlokán, s a görögök történetét adja a római hódítás koráig. Eddig élt a görögség önálló nemzeti életet, eddig van külön története. De hatása ezután sem szűnt meg. Módosítja a köztársasági Róma erkölcsét, újja alakítja eszméit. Később, Konstantinápoly alapítása után, egy egész új, külön műveltség fejlődik belőle, új vallási és politikai felfogás: a bizyanczi. A görög szellem a középkorban sem szűnt meg politikailag hatni. Művészetök sem halt ki a nemzetélet megszűntével. Maradványai teszik a Rómában fennmaradt műemlékek remekét. Midőn a kereszténység ellene fordul e pogány emlékeknek, hanyatlás áll be a művészetben világszerte. S ha a kereszténység első századainak történetét nem ismerjük elég világosan, annak egyik oka a művészi tespedés. A világ akkor lát újra nagy művészetet, midőn a renaissance feltámasztja az antik emlékek kultuszát.

E gazdag nép szellemi életének legdúsabb időszakával foglalkozik *Gyomlay Gyula* könyve. A könyvben a tárgy természeténél fogva tömördek a szebbnél szebb illusztráció és műmelléklet, úgy hogy e kötet még sokkal gazdagabb, mint az első volt. A kötet ára díszkötésben 8 frt. Részletfizetésre is kapható. Egyidejűleg füzetekben is megjelenik. Kapható füzetként 30 kr-ért Révai Testvérek Irod. Int. Részvénytársaságnál s minden hazai könyvkereskedésben.

Önképzés. Kalauz az érettebb ifjúság számára. Irta: John Stuart Blackie, edinburghi egyetemi tanár. A 25 angol kiadás után átdolgozta Dáni Ede főgimn. tanár. Ungvár, 1899. Székely és Illés kiadása. Ára 1 frt.

Pedagógiai irodalmunk kivált oly művekben, melyek egyenesen a tanuló ifjúság okulására valók, vajmi szegény. Hisz Kölcsey örökbeesű Parainesisén, Szitnyai: Levelek egy tanuló ifjúhoz című valóban

* Egy eset a sok közül. Négy évvel ezelőtt irodalmi pályázatot hirdettünk olvasóink számára. Az elbeszéléspályázatnál S. M. mezőtúri diák lett a nyertes. Az elbeszélést közöltük is a „T. L.”-ban, mikor egy olvasónk kisütötte, hogy az már régebben megjelent egy másik ifjúsági lapban és szerzője *Dr. Solymossy Sándor* tanár.

értékes művén kívül jóformán csak Smiles műveinek ismert átdolgozásait ajánlhatjuk ifjainknak, mint oly műveket, melyekből igazán üdvös tanulságokat meríthetnek, lelki és testi fejlődésük helyes irányítása szempontjából. Épen azért örömmel kell üdvözölnünk minden vállalkozást, mely irodalmunkat ez irányban gazdagítani óhajtja. Ilyen a fentjelzett mű is, melyet *Dáni Ede* tanár átdolgozásában ajánlunk olvasóinknak. A mű, mely Angliában 25 kiadást ért, három fejezetben külön tárgyalja az értelem, a test és az akarat nevelésének irányelveit, minden egyes fejezetben vonzó modorban, tömör rövidséggel ismeretve a helyes nevelési elveket. Különösen értékesek a helyes olvasásra és az akarat nevelésénél az egyes erények: igazmondás, engedelmesség, munkaszeretet, állhatatosság stb. gyakorlására vonatkozó tanácsai. Az átdolgozó mindenütt nem csupán angol és más idegen kiválóságok példájára utal, hanem hazai nagyjaink alakjait is odaállítja követendő példaként. A felsőbb osztályok tanulóinak melegen ajánljuk ezt a hasznos könyvecskét. (M. E.)

Látóképes levelező-lapok. Ez a címe a Tatán megindult havi folyóiratnak, mely képes levelezőlapgyűjtőket és elárúsítókat érdekel. A legújabb gyűjtőszünetedélynek felkapottságát jellemzi, hogy ez már — a *negyedik* magyar szaklap! Szerkeszti Engländer József. A két első szám bő tartalommal és sok hirdetéssel jelent meg. Kifogásunk csupán a cím ellen van: „*látóképes*”: micsoda irtalmatlan magyarság ez? A *képes levelező-lapok* felírás nem is járná meg? A folyóirat előfizetési ára különben 75 kr.

VEGYESEK.

A **magyar varázsdobról** olvasott fel nemrég Sebestyén Gyula a Néprajzi Társaság ülésén. A magyar boszorkánypörök régi aktáiban többször említettek egy dobot, mely mindig a vádlottak eldobott varázseszközei közt szerepel. Eddig azt hittük, hogy ennek az őshitünket megvilágító adatnak teljesen nyoma veszett. Sebestyénnek azonban, a régés énekek kutatása közben sikerült ily dobot fölfedeznie Zalaegerszegen. Ezelőtt 15—20 évvel kobozta azt el a városi hatóság a város elesapott dobosától, ki a zalaegerszegi kuruzsló asszonyoknak a város egyik dobját szokta kuruzsló ezélokra átengedni. E dobot a város ház padlásán találták meg és Sebestyén megszerezte a Nemzeti Múzeum néprajzi osztálya számára. A dobra a varázslás ezéljaira három fekete és három fehér kör van rajzolva. A körökön belül ugyanolyan színű borsószemeket helyeznek el. Az eredményeket a varázsló a doboláskor megmozduló borsószemek állásából olvassa le.

Érettségi előtt. Egy fővárosi lap május 20-ki számában olvastuk: A most következő érettségi előtt kissé furcsa íze van a Városligeti Szinkör mai színlapjának, a mely szóról-szóra a következőképen hangzik:

DIÁK ELŐADÁS

fél helyárrakkal.

BUKOW
a székelyek hóhéra.

Vizsga előtt ugyan melyik diák megy egy *Bukow* című darabhoz?



SÜMEG. — Hány Gyula rajza.

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Kisfaludy Sándor sirjánál. Érdekes kirándulást rendeztek a zalaegerszegi főgimnázium IV. és V. osztályának tanulói tanáraik kíséretében *Sümege*-re, a hol Kisfaludy Sándor jeles költő sirjához vonultak, itt Tuczay János tanár mondott emlékbeszédet. Azután megtekintették Kisfaludy Sándor szülőházát és szentmártoni Darnay Kálmán jeles archeologus és író múzeumát; délután pedig a várostól egy órai távolságra fekvő kőbányát nézték meg, hol Sebők Samu tanár tartott előadást az ottani kőzetekről.

Csalai erdő, szabadkai erdő . . . Hej, nagy sorja van ilyenkor esztendő vége táján a «városi erdők»-nek! Sok diáknak türelmetlen várakozása és repeső vágyakozása száll feléjük. Mert ősi hagyomány már, hogy az intézetek városi erdőkben szokták tartani majálisukat. Lélekvidító ézigenyzenével, hosszú sorokban vonul ki az ifjúság ilyenkor, mindenki ünneplő ruhában, mindenki széles jökegyben, még az a diák is, kinek oka van tartania a bizonyítványtól. Kimegyen a város közönségének java is, szép fiatal leányokkal, kik már hetekkel előbb sóhajtoznak: «Jaj, aztán csak ne essék az eső!» Kint aztán kezdetét veszi a táncz, a vigasság. Mulatnak a műzsaftiak Istenigazában; kiűtött a legteljesebb szabadság; cigarettára is szabad gyújtani, még a tanár urak előtt is: a rettegett Czápai tanár úr maga kinyúlva előzékenyen szivarát rágyújtás végett Kovács Bandinak, kit pedig el fog «ültetni» a matematikából . . .

A szabadkai erdő egyébként arról nevezetes, hogy nem Szabadkán, hanem Rimaszombat környékén van. Ide vonultak ki a *rimaszombati* főgimnázisták, kik ügyesen rendezték dolgukat, gondoskodván tánczosnékről is: mert magukhoz szegődtek a polgári leányiskolát. Loysch Ödön tanár úr és Pitta Lipót VII. o. tan. rendezték a mulatságot. A *föbachus* Szoboszlay Sándor volt, mellette *bachusokként* működött három Gyula: Benyó, Vitéz és Maróthy Gyulák. Hogy mi az a *bachus*, azt megolvashatjuk Dobos Károly diáksztórában: bormérő a majálisokon; a *bachuria* pedig a gally-sátor, hol a bachus tartózkodik. A mulatság nagyszerűen sikerült.

A csalai erdőbe május 20-ikán reggel hét óraker gyönyörű szép időben, katonazene mellett indultak az *aradi* állami főreáliskola növendékei. A délelőtti játékokkal telt el, délután 3-kor kezdődött a táncz és tartott 10-ig. A vigalom szép sikerében a főérdem Palotay Antal tanáré és Péterffy Akos ifjúsági főrendezőé.

A *hódmezővásárhelyi* alsó gimnazisták május 10-ikén vigadtak, még pedig pompásan; a fiatalság

estig ropta a tánczot. Egy vásárhelyi kis diák fájdalomosan írja nekünk ez alkalomból, hogy annyian voltak ott, hogy ő nem tudott tánczolni. Hja, szerencsésnek áll a világ, de még inkább a táncz!

Football-mérkőzés. A népszerű angol labdajáték vidéken is hova-tovább terjed. Április 30-ikán a szabadkai sport-egylet football-osztálya *Halasra* rándult és megmérkőzött az ottani ev. ref. főgimnázium labdarúgó csapatával. Nagy közönség nézte végig a versenyt, mely döntetlen maradt, a mennyiben mind a szabadkaiak, mind a halasiak 3 goalt csináltak. Este multság volt a vendégek tiszteletére, kik másnap hajnalban utaztak haza. A halasiak Pünkösdkor adták vissza a látogatást; ekkor a szabadkaiak nyerték meg a játékokat.

Magyar diákok Romániában. A pünkösdi vakáció alkalmából szép kirándulást rendezett a budapesti mintagimnázium 45 diákja, *Heinrich* Gusztáv egyetemi tanár és *Budics* Ferencz igazgató vezetése alatt. Voltak a Vaskapunál, Belgrádban, majd átmentek Turn-Szeverinbe, román földre. Miután megtekintették a város régiségeit, pompásan berendezett liceumát, a főtéren gyűltek össze oszonnára. Egyszerre csak zene zendül és katonai rendben, egyforma uniformissal közeleg a liceum ifjúsága, a magyarok tiszteletére vonulván ki, élén saját kebeléből szervezett zenekarával. Az ifjak iziben összebarátkoztak és mindkét félről lelkes köszöntők hangzottak fel. Különösen nagy fokra hágott a lelkesedés, mikor Heinrich Gusztáv meghívta a román diákokat Budapestre. A román diákok muzsikaszóval kísérték a pályaházig a magyarokat, kik Orsovára utaztak, hogy innen Ada-Kaleh szigetét és Herkulesfürdőt meglátogassák.

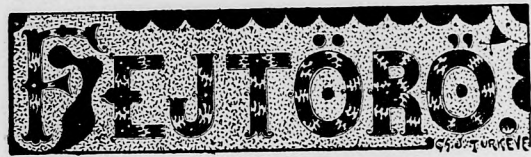
Önképzőkori záróülés. A *bajai* főgimnázium május hó 7-ikén tartotta szavalattal egybekötött évi zárógyűlését. Az ülés Dr. Domby Márk tanárelnök lendületes megnyitó beszédével kezdődött, melyben a kör ez évi munkásságát méltatta s egyúttal utalt az önképzőkörök irányadó eszméinek fontosságára. A versenyszavaltat nyertesei lettek: Hetényi J. VI. o. t., Bruck A. VII. o. tan., Horváth J. és Miskolczy Gusztáv V. o. tanulók. A jutalmak könyvekből állottak. «Az ember tragédiájának széptani fejtegetése» cz. tétel nyertese lett Schuller J. VII. o. t., «A népköltészet sajtóságai Petőfinél» cz. tétel nyertese Heltai M. VIII. o. t. Az idegen fordításra kitűzött jutalmat Holländer A. VII. o. t. vitte el. Végül Pollerman A. alelnök tartotta meg búcsúbeszédét.

Alaghy Dezsőt, a székesfehérvári kath. főgimnázium tanárát ünnepelte a napokban az ottani tanári kar és ifjúság. Tanárságának negyvenedik esztendejét töltötte be ugyanis a kitűnő férfiú, kit mindenki tisztel

és szeret. A tanítási ügy terén szerzett érdemei már régóta elismerésre találtak, midőn Ő felsége a Ferencz József-rend keresztjével tüntette ki. Nevezetes jubileuma alkalmából mi is örvendő szívvel üdvözljük Alaghy Dezsőt és kívánjuk, hogy az Úristen számtalan esztendőig éltesse!

A Gyimesi vadvirágból, Gécey István e jeles népszínművéből adtak elő jeleneteket a csurgói ev. ref. főgimnázium önképzőkörének 14. gyűlésén, Sebestyén Pál, Király Lajos, Gali János VII. oszt. tanulók. Ez utóbbi a harangozó szerepében aratott nagy sikert.

Képes levelezőlapot cserél; Homor László főreáliskolai VII. o. t. (Szeged), Bohrandt Lajos (Eperjes), Reök István főgimn. VIII. o. tan. (Szeged), Miróczky Árpád keresk. isk. tanuló (Budapest, VIII. Örömvölgy-utca 8.), Luspay Sándor főgimn. t. (Budapest, VIII., Tavaszmező-utca 17.) Wittmann György, (Szeged, Iskola-ut 30).



Felige: Fejtő az elme sportja.

Rovatvezető: Osiszár József.

Számtani kérdés:

Bontsuk szét $\frac{128}{17}$ törtet két más törtnek összegévé, melyeknek nevezője 9 és 13 legyen. Melyek ezen törték?

Földrajzi kérdés:

Mi a neve azon folyónak, mely a Bihar-Vlegyászi hegységben több forrás-csermely egyesüléséből támad? Tágas és termékeny völgye igen festői. Melyik folyóba ömlik?

Történelmi kérdés:

Mi a neve azon római császárnak, a ki 161-b. n született; kegyetlen, gyáva zsarnok, örülten tékozolta az államvagyon; 192 december 31-ikén összeesküvő környezete megfojtotta? Madách Imre egy tragédiájának hősvé válaszottta.

Természetrizai kérdés:

Mi a neve azon az ujjakon szívóka alakú szervekkel ellátott gyíkoknak, a melyek függélyes falakon is képesek mászni? Szemhéjuk kicsiny vagy hiányzik; melegebb vidéken laknak és mérgesek.

Képrejtvény.



Megfejtési határidő 1899. június 8.

A 21. számban közölt fejtő kérdések megfejtése:

Csillagászati kérdés: Cepheus. Képrejtvény: Megvert engem a teremő áldást hozó két keze.

Helyesen fejtették meg: Miróczky Árpád, Puskás Jenő, Dada András, Fisch Sándor, Maldonyi János, Grünfeld Ferencz, Kertész Tivadar, Kovács Dénes, Czirbusz József, Borosnyay Oszkár, Steinschneider Ernő, Fejes István, ifj. Bujdosó József, Scherz Alfréd, Tájbér Oszkár, Windt Lajos, Schwitzer Zoltán, Antony Gyula, Tschet Károly, Zomody József, Kronstein Béla, Schwarz Gábor, Szabó Ferencz, Vadas Zoltán, Popper Miklós, Dragovits István, Acs Nagy István, Ruffy Kálmán, Pláger Leó, Katscher Sándor, Botka Andor, Bohrandt Lajos, Grimm Aladár, Róth Mihály, Jurenák Géza, Herresbacher Dénes, Glósz Ödön, Simkó Lajos, Lítsek Zoltán, Marx Miksa, Péter Rezső, Luspay Sándor és Emil, ifj. Schön István, Nagy Árpád, Koszorús Kálmán, Pártos Viktor, Bárány Béla, Gombos Bertalan, Lator László, ifj. Barthonek Károly, Laban Antal, ifj. Izsák Gyula, Szécskay Dezső, Schmid Károly, Puskás Endre.

A kitűzött könyvjutalmat, Thackeray V. «Hiuság vására» cz. regényét Maldonyi János, az eperjesi kath. főgimnázium VII. o. t. nyerte el.

SZERKESZTŐI TELEFON.

K. M. Sopron. Az érettségi írásbeli feladatok czímei a «T. L.» korábbi évfolyamaiban jöttek. Lehet, az idén újból behozzuk e rovatot. — **Sub auspiciis.** Kérdését továbbítottuk Zakariás S. úrhoz, a bélyegrovat vezetőjéhez. — **B. I.** Budapest. Sziveskedjék hétfőn délután 2–3 óra közt a szerkesztőséghez ellátogatni. — **Lakatos.** Ecce carmen a mostani számban. — **Fisch Sándor** főgimn. V. o. t. Sátoraljaújhelyen levelezésbe szeretne lépni egy nagyváradi kollégával. — **B. O.** Brassó. A tévedések démona nagyon szeret a szerkesztőségekkel inceskedni, kivált a «Fejtő»-vel összefüggő dolgoknál. Mindáltal nem érdemes a megfejtők közül való kihagyásért ennyire berzenkedni. — **R. M.** Sátoraljaújhely. Köszönjük a küldött diákanekdótát. Ha híveink buzgalmaiból több is összejön, az egészet együtt kiadjuk. — **M. Á.** Budapest—Eger derék út byciklin. Gratulálunk. — **K. J.** Kalocsa, **B. Z.** Budapest, **S. Gy.** Körmöcbánya, **S. L.** Nagybánya és **Sch. L.** Zombor. Diákszólasáikra mihamar rákerül a sor. — **Sch. H.** Olvasóinknak hozánk küldött dolgozatait készségesen megbiráljuk. — **D. G.** Nagyszében. Aldmai utazásukat igazán élénken és szemléletesen írta le. Kár, hogy közlését terünk nem engedti. — **F. T.** Nagyvárad. Tessék felszólítani az illető fiatal embert, ajánlkozzék ő maga. A budapesti ref. főgimnázium önképzőkörének tanár-elnöke Molnár Sándor igazgató. — **H. E.** Csodálatos, hogy az 1891-ben készült katonai térképen nem lelte meg a széphalmi mauzóleumot, mikor az már legalább is 15 éve fennáll. — Széphalom térfölvételét igen csinosan rajzolta meg. — **Mikes.** Herder-fordításának mind verselése, mind nyelve kritikán alul való. — **Baudeker.** Rajta leszünk, hogy gondolatának nyoma legyen a lapban. Üdvözet. — **K. S. E.** Budapest. Tartsa szem előtt «Az iskola világából» rovat híreit. — **K. K.** Kolozsvár. A «Kalevala»-t (ford. Barna Ferdinánd) megrendelheti kiadóhivatalunktól 1 frtért. — **Ares.** Szabadka. Görög nyelv nélkül nem léphet a latin-történelem szakra.

!!! Gyűjtők figyelmébe!!!

8140

«VILÁGPOSTA»

czím alatt érdekes tartalmú képeslevelezőlap és levélbélyegűjság jelent meg.

Előfizetési ára egész évre 2 frt, félévre 1 frt. A lap kiadóhivatala Faludi Zsigmond előnyösen ismert levélbélyegüzletében VII., Erzsébet-körút 28. szám alatt van.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	SZERKESZTI	FŐMUNKATÁRS:	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 1 frt 20 kr.	D^r RUPP KORNÉL	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre ... 2 frt 40 kr.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.		IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre ... 4 frt 80 kr.	Megjelenik minden vasárnap.		Kéziratokat nem adunk vissza.

AZ ÚJ TANTERV.

Az a tárgy, melyről e lap élén kívánunk szólani, nagyon jelentőséges, nagyon fontos és benneteket, kedves fiatal barátaink, nagyon kell, hogy érdekeljen.

Ha elképzelnök magunknak, hogy volna valahol a föld kerekégén egy állam, a melynek polgársága csupa de csupa diákifjúból állana, hát ott az itt vázolandó fordulat híre óriási, örömmel és izgalommal elegy riadalmat gerjesztene. Hangostorkú rikkancok száguldoznának szanaszét, ezzel a kiáltással lobogtatván a külön kiadott, kövérbetűs újságokat: «Megváltozott az alkotmány! Kiadták az új tantervet!» És a polgárság úton-útfélen másról se beszélne, mint az alkotmány megváltozásáról.

Mert valóban: az iskola polgárának az a tanterv, a mi az állam polgárának az alkotmány. A diák, mentesítve az élet nehéz gondjaitól, egy külön világban, vagy, hogy fölvetett képünkhez hívek maradjunk, egy külön államban él: a tanulás és tanulmányok államában.

Valamint a honfiak elé az alkotmány szabja, hogy miképpen teljesítsék kötelességeiket és gyakorolják jogaikat az állam irányában, azonképpen a diáknak a tanterv parancsolja meg, hogy mit, mennyit és hogyan tanuljon. Mert a diákra nézve jog és kötelesség a tanulás. A jó alkotmány szabaddá, önzertetessé és virulóvá teszi az államot; a rossz, a zsarnoki alkotmány legörnyeszti, elégtelenné és boldogtalanná változtatja a polgárságot. Szakasztott így áll a dolog a tantervvel is. A jó tanterv, mely nevelésben avatottsággal vezet be a tudományok ágába; mely nem száraz ismerethalmazt nyújt, de a hasznosat a vonzóval egyesíteni törekszik; mely

ügyel arra, hogy a diák ne terheltesse túl: valóságos áldás az ifjúságra.

Átlátta mindezt a tanügynek bölcs és az ifjúság iránt jóindulatú vezetősége és ebben a szellemben, nagyszabású és fáradságos munkával hozta létre az új tantervet, mely a jövő tanévben már az I. osztályban életbe lép.

Az újítások javarészt a gimnáziumokra vonatkoznak és a középiskola két fajtáját, a gimnáziumot, meg a reált egymáshoz mind közelebb hozni iparkodnak. Ime a földolgoz:

A latin nyelv tanításánál a magyarból latinra való fordításra kevesebb súlyt vetnek, mint eddig. Szintügy leszál az iskolai írásbeli dolgozatok száma. Nehány ferasztóbb olvasmány helyett érdekesebbeket vesznek elő.

A modern nyelveknél, tehát a németnél és francziánál előtérbe lép a gyakorlati szempont: azaz, nagy gondot fordítanak az előbeszéd gyakorlására.

A magyar irodalom beható ismertetése az új rendnek hatalmas erőssége. A jeleseink alkotásából kiszemelt kötelező magánolvasmányok végigkísérik a tanulót az elsőtől a nyolcadik osztályig, úgy, hogy a végén a szó igaz értelmében, nem pedig csupán irodalomtörténetből fogja ismerni litteraturánkat. Az irodalomtörténetet ezentúl a gimnáziumban is két osztályban: a VII. és VIII-ban tanulják; nagy tehertől szabadul meg így érettségiző gimnázistáink válla, kiknek eddig egy esztendő alatt kellett az ugyancsak tetemes anyaggal megbirkózniok.

A történelem oktatásánál szintén a nemzeti szempont kerekedik felül. A magyar történelem a jövőben sokkalta behatóbb és terjedelmesebb helyet foglal el; szervesen be fog illeszkedni a világtörténelem előadásába és az egészet betetőzik